

ΔΙΑΛΟΓΟΣ για την ΠΑΙΔΕΙΑ

Ατζέντα συμφωνίας στα ΑΕΙ

Του ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

Η κατάσταση στην ανώτατη εκπαίδευση φαίνεται να οδηγείται σε απόλυτο αδιέξοδο. Η ανάπαυλα του καλοκαιριού δεν προοιωνίζεται λύση τον Σεπτέμβριο, αλλά επέκταση της κρίσης και σε άλλες βαθμίδες της εκπαίδευσης.

Η ευθύνη της κυβέρνησης είναι τεράστια. Κατάφερε να ακυρώσει τις προϋποθέσεις ενός σοβαρού διαλόγου, να δημιουργήσει κλίμα απόλυτης δυσπιστίας και καταστήσει αντίπαλό της την πανεπιστημιακή κοινότητα. Και όλα αυτά, όταν κανένα από τα σημεία που θέτει το «προσχέδιό» της, δεν αφορά τον πυρήνα του προβλήματος. Δεν είναι π.χ. το πανεπιστημιακό άσυλο που προστατεύει τους «γνωστούς-αγνώστους», γιατί όταν αυτοί δρουν εκτός πανεπιστημίου, στους κεντρικούς δρόμους, όχι μόνο δεν εντοπίζονται, αλλά τροφοδοτούνται από πράξεις και παραλείψεις της αστυνομίας. Κατά τα λοιπά, ο τρόπος συμμετοχής των φοιτητών στις εκλογές των πανεπιστημιακών οργάνων, η μέγιστη διάρκεια φοίτησης, ο προσδιορισμός των γνωστικών αντικειμένων, οι προκηρύξεις θέσεων ΔΕΠ και ο τρόπος συγκρότησης και λειτουργίας των εκλεκτορικών σωμάτων και των εισηγητικών επιτροπών, δεν βρίσκονται στην καρδιά του προβλήματος του δημόσιου πανεπιστημίου του 21ου αιώνα. Πρέπει συνεπώς, πρώτον, να διαμορφωθούν οι προϋποθέσεις ενός σοβαρού διαλόγου μεταξύ αξιόπιστων και αντιπροσωπευτικών συνομιλητών που μπορούν να καταλήξουν σε συμφωνία και, δεύτερον, να καταστρωθεί ο πραγματικός κατάλογος των προβλημάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Προϋποθέσεις διαλόγου

Για να διαμορφωθούν οι προϋποθέσεις του διαλόγου και της συμφωνίας προτείνω:

- 1.Τη συμβολική απόσυρση του «προσχεδίου» που ούτως ή άλλως είναι άτυπο. Η κυβέρνηση δεν έχει κανένα λόγο να θεωρεί το «προσχέδιο» αυτό βάση του διαλόγου και η εμμονή της συνιστά μια περιττή πρόκληση που αδικεί ακόμη και κάποια σημεία του που θα μπορούσαν να γίνουν ευρύτερα αποδεκτά.
- 2.Τη συγκρότηση της ενιαίας και αντιπροσωπευτικής έκφρασης της πανεπιστημιακής κοινότητας μέσω των οργάνων του πανεπιστημίου που πρέπει να υποβάλουν τις δικές τους θετικές προτάσεις σε τακτό χρονικό διάστημα.
- 3.Την οργάνωση του διαλόγου υπό την αιγίδα της αρμόδιας επιτροπής της Βουλής.
- 4.Τη δέσμευση όλων ότι η τελική νομοθετική λύση θα είναι προϊόν ευρείας κοινωνικής αλλά και κοινοβουλευτικής συναίνεσης. Εφόσον, μάλιστα, το κρίσιμο ζήτημα του άρθρου 16 πρέπει αναγκαστικά να ρυθμιστεί με την αυξημένη πλειοψηφία των 180 βουλευτών, η ευρύτερη συναίνεση είναι όχι μόνο επιθυμητή αλλά και επιβεβλημένη. Η αντιπολίτευση έχει μερίδιο ευθύνης αλλά και θεσμική δυνατότητα επιρροής. Το περιεχόμενο του νέου νόμου δεν εξαρτάται τυπικά από την αναθεώρηση του άρθρου 16, ούτε το αντίστροφο, αλλά πρακτικά τα δύο θέματα συνδέονται και αλληλοεπηρεάζονται. Η κοινωνία αξιώνει εθνική συναίνεση στην παιδεία.

Η πραγματική ατζέντα

Ερχομαι τώρα στον κατάλογο των θεμάτων που πρέπει να ενταχθούν στην ατζέντα αυτού του διαλόγου και να αποτελέσουν κεφάλαια του νέου θεσμικού πλαισίου:

- 1.Θαρραλέα και ριζική αλλαγή στον τρόπο οργάνωσης και στον παιδαγωγικό σκοπό του λυκείου. Αποψη μου είναι ότι ένα τετραετές γυμνάσιο και ένα διετές κολεγιακό λύκειο, κατά το πρότυπο του διεθνούς απολυτηρίου, είναι μια λύση που διασφαλίζει το ενδιαφέρον των παιδιών για το λύκειο, αποσυνδέει το λύκειο από το άγχος των εισαγωγικών εξετάσεων στα πανεπιστήμια και δίνει ουσιαστικό περιεχόμενο στις λυκειακές σπουδές.
- 2.Επανεξέταση του τρόπου εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, μετά την πανθομολογούμενη διαπίστωση ότι το ισχύον σύστημα έφτασε φέτος στα όριά του. Το διαδικαστικό πλαίσιο των εθνικών αμερόληπτων εξετάσεων πρέπει να διατηρηθεί, αλλά ως διαδικασία απόκτησης του απολυτηρίου του λυκείου, με το οποίο ο απόφοιτος θα αποκτά δικαίωμα εγγραφής στα πανεπιστήμια.
- 3.Νομοθετική οργάνωση και έλεγχος της λειτουργίας και της ποιότητας των υπηρεσιών όλων των φορέων που παρέχουν μεταπτυχιακή εκπαίδευση ή κατάρτιση. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και ο έλεγχος της συνεργασίας με τα πανεπιστήμια άλλων χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δηλώνουν ότι ασκούν το δικαίωμα εγκατάστασης και παροχής υπηρεσιών στην Ελλάδα, χωρίς όμως να υπάρχουν ούτε κοινοτικές

ούτε εθνικές προδιαγραφές. Ιδιαίτερη σημασία πρέπει στο πλαίσιο αυτό να δοθεί στην παροχή υπηρεσιών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μέσω του διαδικτύου.

4.Οργανωμένη και επίσημη πρόσκληση ώστε να εκδηλώσουν το ενδιαφέρον τους όσοι προτίθενται να ιδρύσουν μη κρατικά, μη κερδοσκοπικά, κοινωφελή πανεπιστήμια, τα οποία να πληρούν τις ίδιες προδιαγραφές με τα δημόσια και ως προς τη δομή και την υποδομή τους και ως προς τις προϋποθέσεις εισόδου φοιτητών και εκλογής των καθηγητών. Η καταγραφή αυτών των εκδηλώσεων ενδιαφέροντος θα επιτρέψει να γίνει επιτέλους μία ουσιαστική και συγκεκριμένη συζήτηση, χωρίς υποθέσεις και μύθους, από την οποία θα φανεί ότι το μέλλον της ανώτατης εκπαίδευσης βασίζεται πάντα στο δημόσιο, υψηλής ποιότητας, πανεπιστήμιο.

5.Νομοθετική κατοχύρωση των επαγγελματικών δικαιωμάτων για τους αποφοίτους όλων των τμημάτων και όλων των βαθμίδων των ελληνικών ΑΕΙ και ΤΕΙ σε συνδυασμό με το προσοντολόγιο προσλήψεων στο δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα, αλλά και σε συνδυασμό με τις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης που οφείλει να προωθεί η πολιτεία για την απορρόφηση των νέων πτυχιούχων. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η ρύθμιση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των πτυχιούχων ξένων πανεπιστημίων.

6.Ριζικά μέτρα αντιμετώπισης του υψηλού κόστους πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση που καταβάλλει η ελληνική οικογένεια, ενισχύοντας την παραοικονομία και μειώνοντας το συνολικό διαθέσιμο εισόδημά της. Η αναδιοργάνωση του λυκείου, η αλλαγή του τρόπου εισαγωγής και ο έλεγχος των φορέων που παρέχουν υπηρεσίες μεταλυκειακής εκπαίδευσης είναι μέτρα που σίγουρα συμβάλλουν προς την κατεύθυνση αυτή.

7.Γενναία, νέου τύπου, φοιτητική μέριμνα σε συνεργασία με το τραπεζικό σύστημα. Παράλληλα, κάθε πανεπιστήμιο πρέπει να λειτουργεί ως κοίτασμα απασχόλησης για τους φοιτητές του, ιδίως τους μεταπτυχιακούς σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση και τους φορείς της κοινωνικής οικονομίας.

8.Πρόγραμμα εκπαιδευτικών υποδομών με άξονα το ΚΠΣ και το ΠΔΕ, με ορίζοντα τετραετίας και με έμφαση στην κοινωνία της πληροφορίας και τις ψηφιακές εφαρμογές.

9.Οργανωμένη απογραφή της φοιτητικής μετανάστευσης που θα καταγράφει τους λόγους και τα κίνητρα, τις επιδόσεις στο λύκειο και το πανεπιστήμιο, το αντικείμενο σπουδών, τις προοπτικές επανόδου, την οικονομική κατάσταση της οικογένειας κ.ο.κ.

10.Άμεση χειραφέτηση -πριν από την ολοκλήρωση του διαλόγου και του νέου θεσμικού πλαισίου- του πανεπιστημίου ως προς το πρόγραμμα και τον κανονισμό σπουδών με διευκόλυνση της αλλαγής κατευθύνσεων και ειδίκευσεων των πτυχίων και της δημιουργίας νέων διασχολικών και διατμηματικών προγραμμάτων.

11.Αξιοπρεπές μισθολογικό καθεστώς για τους διδάσκοντες σε συνδυασμό με την υποχρέωση ανταπόκρισης στο καθηκοντολόγιό τους.

Ενας τέτοιος κατάλογος που θα είναι ανοιχτός σε προτάσεις των φορέων της πανεπιστημιακής κοινότητας των κοινωνικών εταίρων και των κομμάτων μπορεί να αποτελέσει τη βάση ενός νέου νόμου που θα είναι κατά κυριολεξία νόμος-πλαίσιο. Θα θέτει τους στόχους, τα κίνητρα και τους βασικούς κανόνες και θα εγγυάται την αυτοδιοίκηση και την κανονιστική αυτονομία κάθε πανεπιστημίου, έτσι ώστε αυτό, χειραφετημένο και υπεύθυνο, να κάνει τις επιλογές του, αναλαμβάνοντας και την ευθύνη απέναντι στους φοιτητές του και την κοινωνία.